

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2025,

**kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního
zákona č. 162/1998 Sb. a ústavního zákona č. 295/2021 Sb.**

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. I

V čl. 13 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky, se věta druhá nahrazuje větou „Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných elektronicky, telefonem nebo jiným podobným zařízením; do tajemství takových zpráv lze zasahovat jen na písemný odůvodněný příkaz soudce.“.

Čl. II

Účinnost

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2026.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, hlavní principy navrhované právní úpravy a nezbytnost navrhované právní úpravy

Platné znění čl. 13 Listiny základních práv a svobod garantuje listovní tajemství a tajemství zpráv přenášených poštou či jiným obdobným způsobem. Tato ochrana se podle ustálené judikatury vztahuje i na elektronickou komunikaci, avšak Listina výslovně neřeší podmínky, za nichž lze do soukromé komunikace zasáhnout. Tuto oblast v současnosti upravuje zejména trestní řád, který umožňuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu pouze u vymezených trestných činů, a to výhradně na základě písemného a odůvodněného příkazu soudce.

V posledních letech se v rámci Evropské unie objevují návrhy právních předpisů, které by poskytovatelům elektronických komunikačních služeb ukládaly povinnost plošně vyhledávat a vyhodnocovat obsah soukromých zpráv všech uživatelů (tzv. ChatControl). Taková úprava by byla v rozporu s principy ochrany soukromí a se zákazem ukládání obecných monitorovacích povinností, jak je judikován Evropským soudem pro lidská práva a Soudním dvorem EU.

Navrhovaná novela proto výslovně stanoví, že sledování obsahu informací v dopravovaných zprávách lze nařídít jen na základě písemného, odůvodněného příkazu soudce. Tím se posiluje ústavní ochrana soukromé komunikace, zajišťuje se soulad s evropskou judikaturou a zároveň se zachovává možnost cílených zásahů proti závažné trestné činnosti. Úprava tak brání zavedení plošného a neselektivního dohledu nad komunikací občanů a současně potvrzuje legitimní rámec pro činnost bezpečnostních složek.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy České republiky a slučitelnosti se závazky vyplývajících pro Českou republiku s členství v EU

Navrhované doplnění čl. 13 Listiny základních práv a svobod je v plném souladu s ústavním pořádkem České republiky. Posiluje stávající ústavní garanci listovního tajemství a ochrany soukromé komunikace a výslovně stanoví podmínku, která je již nyní obsažena v trestním řádu, případně v zákonech o činnosti zpravodajských služeb, totiž že zásah do obsahu soukromé komunikace je přípustný jen na základě odůvodněného rozhodnutí soudu. Změna proto nepředstavuje nový institut, ale přenáší na ústavní úroveň právní zásadu, která je v českém právním řádu dlouhodobě uplatňována.

Návrh je v souladu s mezinárodními závazky České republiky. Článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a judikatura Evropského soudu pro lidská práva (např. rozsudky ve věcech *Zakharov proti Rusku*, *Big Brother Watch proti Spojenému království*, *Podčasov proti Rusku*) zdůrazňují, že zásahy do soukromé komunikace musí být výjimečné, individualizované, předvídatelné a podléhat účinné soudní kontrole. Stejný přístup zastává i Soudní dvůr Evropské unie, který v rozhodnutích *Digital Rights Ireland*, *Tele2*

Sverige, Watson, La Quadrature du Net či *Scarlet Extended* odmítl plošné a neselektivní povinnosti sledování komunikace a stanovil, že přístup k obsahu či údajům o komunikaci je přípustný pouze v případě závažné trestné činnosti a s předchozí kontrolou nezávislého orgánu.

Doplnění Listiny proto posiluje konformitu českého ústavního pořádku s evropskými standardy ochrany základních práv. Současně zajišťuje, že ani Česká republika nebude moci zavést plošné mechanismy sledování obsahu komunikace, které by byly v rozporu jak s čl. 8 Úmluvy, tak s čl. 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie, a to ani v důsledku normotvorby mající původ v orgánech Evropské unie.

Pokud jde o posouzení přednosti evropského práva a ústavního práva České republiky, Ústavní soud uvedl v nálezu Pl.ÚS 5/12 ze dne 31. 1. 2012 Slovenské důchody XVII, a předchozích rozhodnutích sp. zn. Pl. ÚS 19/08 a Pl. ÚS 29/09, že Ústavní soud zůstává vrcholným ochráncem české ústavnosti, a to i proti eventuálním excesům unijních orgánů a evropského práva. Pokud by evropské orgány vykládaly nebo rozvíjely právo EU takovým způsobem, který by ohrožoval základy materiálně chápáné ústavnosti a podstatné náležitosti demokratického právního státu, které jsou v souladu s Ústavou České republiky chápány jako nedotknutelné (čl. 9 odst. 2 Ústavy), potom by takové právní akty nemohly být v České republice závazné. V souladu s tím hodlá český Ústavní soud přezkoumávat jako ultima ratio i to, zda se právní akty evropských orgánů drží v mezích pravomocí, které jim byly poskytnuty. V tomto směru se tedy Ústavní soud v zásadě ztotožnil s některými závěry Spolkového ústavního soudu vyjádřenými v jeho tzv. Maastrichtském rozhodnutí (srov. výše), podle něhož má princip většiny dle příkazu vzájemného ohledu, vyplývajícího z věrnosti Společenství, svoji mez v ústavních principech a elementárních zájmech členských zemí; výkon svrchované moci svazkem států, jímž je Evropská unie, je přitom založen na zmocnění států, které zůstávají suverénními a které prostřednictvím svých vlád pravidelně jednají v mezistátní oblasti, a tím řídí integrační proces.

Další oporu lze nalézt v některých mezinárodních smlouvách. Např. podle čl. 17 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (ICCPR, OSN, 1966): „Nikdo nesmí být vystaven svévolnému nebo nezákonnému zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence.“ Česká republika je smluvní stranou. Výbor OSN pro lidská práva opakovaně zdůrazňuje, že plošné sledování komunikace je v rozporu s tímto ustanovením. Dále v čl. 11 Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ve znění jejího protokolu CETS č. 223 se členské státy včetně ČR zavázaly, že zásahy do zpracovávaných osobních údajů, případně výjimky z povinnosti státu nezasahovat do ochrany soukromí, budou přiměřené, což u plošného sledování nelze dosáhnout.

3. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí

Návrh zákona nemá dopad na veřejné rozpočty.

B. Zvláštní část

K čl. I

Navrhuje se úprava čl. 13 Listiny základních práv a svobod v jedné větě, která zní:
*„Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných **elektronicky**, telefonem ~~telegrafem~~ nebo jiným podobným zařízením; **do tajemství takových zpráv lze zasahovat jen na písemný odůvodněný příkaz soudce.**“*

Toto doplnění sleduje cíl výslovně vyjádřit ústavní podmínku, že zásah do obsahu soukromé komunikace je přípustný pouze na základě individuálního, odůvodněného a písemného rozhodnutí soudce. Jde o kodifikaci principu, který již dnes vyplývá z trestního řádu a ze zákonů upravujících činnost zpravodajských služeb, avšak není dosud v Listině jednoznačně zakotven. Vedle toho se vypouští už zastaralá zmínka o telegrafu a nahrazuje se zprávami podávanými elektronicky.

Smyslem je jednak posílit právní jistotu občanů v digitálním prostředí, kde většina komunikace prostřednictvím zpráv probíhá elektronickou formou, jednak vytvořit ústavní pojistku proti plošnému a neselektivnímu sledování obsahu soukromých zpráv, jež by bylo v rozporu s právem na soukromí a svobodu komunikace. Návrh tím reflektuje i judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora EU, které zdůrazňují, že k zásahu do soukromé komunikace může dojít pouze v individuálně odůvodněných případech, s účinnou soudní kontrolou a v nezbytném rozsahu.

Navržené znění nebrání cíleným zásahům bezpečnostních složek a orgánů činných v trestním řízení, pokud budou prováděny v souladu se zákonem a se soudním povolením. Zároveň však brání uložení obecné povinnosti poskytovatelům komunikačních služeb, aby plošně vyhodnocovali či monitorovali veškerou soukromou komunikaci svých uživatelů. Zákon také nebrání tomu, aby docházelo ke zpracování komunikace na základě souhlasu odesílatele nebo příjemce zprávy, například filtrováním zpráv nebo zpracováním na základě souhlasu v podmínkách služby, protože v takovém případě nejde o zásah do tajemství zpráv.

Zvolená úprava, která stanoví požadavek soudního povolení pouze pro zásah do obsahu zpráv podávaných elektronicky či telefonem, je přiměřená a věcně odůvodněná. Požadavek soudního příkazu se totiž vztahuje k ochraně samotné informace, nikoli k fyzickému obsahu zásilky, na kterou dopadá listovní tajemství v první větě čl. 13 Listiny. U poštovních zásilek je proto nezbytné zachovat možnost, aby v zákonem stanovených případech mohla vězeňská služba či poštovní podnik zasáhnout do listovního tajemství, například z důvodu zamezení doručování drog, mobilních telefonů nebo jiných nepovolených předmětů do věznic, či z důvodu kontroly zásilek podléhajících celnímu řízení a zamezení podvodů. Je přitom třeba zdůraznit, že u elektronické komunikace lze prakticky vymoci důvěrnost obsahu prostřednictvím šifrování, což v případě fyzických balíčků není možné. Rovněž platí, že u osob ve výkonu trestu odnětí svobody může zákon v přiměřeném rozsahu omezit jejich práva, včetně listovního tajemství, neboť svoboda těchto osob je již v důsledku trestu legitimně redukována. Podobně lze u nezletilých dětí v určitém rozsahu připustit omezení komunikace ze strany rodičů, vyplývající z jejich rodičovské odpovědnosti.

Navržené řešení, které u elektronické komunikace a komunikace pomocí podobných zařízení stanoví přísnější ochranu vyžadující výlučně písemný a odůvodněný příkaz soudce (jako nyní u odposlechu), tak odpovídá jak povaze chráněných informací, tak dosavadní právní úpravě, a vyhovujícím způsobem rozlišuje mezi ochranou samotného sdělení a možností zákonem regulovaných zásahů do fyzického obsahu dopravovaných zásilek.

K čl. II

Účinnost je navržena v souladu se zákonem č. 222/2016 Sb. o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv tak, aby nabyl ústavní zákon účinnosti s přiměřenou legisvakancí dobou.

V Praze dne 15. 9 2025

Poslanci a poslankyně

Jakub Michálek, podepsán elektronicky

Ivan Bartoš, podepsán elektronicky

Olga Richterová, podepsána elektronicky

Platné znění ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod s vyznačením navrhovaných změn a doplnění

Čl. 13

Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. ~~Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.~~ **Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných elektronicky, telefonem nebo jiným podobným zařízením; do tajemství takových zpráv lze zasahovat jen na písemný odůvodněný příkaz soudce.**